

Kan krom recht worden?

De aanpak van ingeslepen taalfouten

Ineke van de Craats

inekevandecraats@casema.nl

BVNT2 2017

Vandaag

- Het verschijnsel stagnatie
- Voorbeelden uit de praktijk
- De hoofdzin:
 - het werkwoord (vorm en plaats)
 - plan van aanpak
- Inversie
- De bijzin
- Hoe komt die ongevoeligheid voor grammatica?

Begrippen

Stagnatie

- De kennis van de te leren taal neemt niet meer toe.

Fossilisatie

- Over een lange periode (jaren) blijkt een leerder op een of meerdere punten niet meer vooruit te gaan.

Kromprater

- In een primaire fase van taalontwikkeling blijven hangen, waarin nog veel afwijkingen van de doeltaal voorkomen.

Wij fossiliseren (bijna) allemaal

- Wie heeft het niveau van een moedertaalspreker bereikt in een T2?
- Wat betreft uitspraak?
- Wat betreft grammatica?
- Wat betreft woordenschat?

Leeftijd en leersucces

- Negatief verband tussen leeftijd waarop men begint en bereikte niveau.
- Continue achteruitgang:
 - bij grammatica (Johnson & Newport 1989;1991; Patkowski 1980; Birdsong 1992; Van Boxtel 2005)
 - bij uitspraak (Flege e.a.1999; Moyer 1999; Bongaerts 1999)
 - alle domeinen van taalvaardigheid
(Abrahamsson & Hyltenstamm 2009)

Leeftijd en leersucces

- Volwassenen leren in begin sneller dan kinderen (3 mnd) maar kinderen halen dat in (10 mnd.)

(Snow & Hoefnagel-Hohle 1978)

- Vermindering van leervaardigheid geldt voor alle domeinen en begint voor sommigen al met 6 jaar.

(Long 1990)

Wat is hier mis?

Dan vader in de boot weg.
Meisje niet blij.
Zwaaien.
Dochter terug naar huis.
Elke week of elke dag komen.
Kijken.
Papa misschien terug.
Maar niet.
En dan zomer afgelopen.
Winter.
Vader niet terug.
Meisje altijd komen met fiets.

Wat is hier mis?

Zin aanvullen: Wat doet u op zaterdag?

Op zaterdag ...gaan naar de stad.

ga naar de stad. (5 maanden later)

naar de stad gaan. (5 maanden later)

Op zaterdag ... naar de stad geweest.

naar de stad.

naar de stad gaan.

Op zaterdag ... naar de stad.

ik ga naar de stad.

ik uh ga naar de stad.

Op zaterdag ... **ga ik naar de stad.**

we gaan naar de stad.

wij gaan naar de stad.

Wat is hier mis?

Zin aanvullen: Waar is Sandra? Ik denk dat...

Ik denk dat ziek.

ziek. Griep denk ik.

ziek is.

Ik denk dat Sandra uh nee // ik det dak uh ziek.

Sandra ziek.

Sandra erg ziek.

Ik denk dat jou ziek. ja?

Sandra is ziek.

vandaag is ziek.

Ik denk dat dat ze is ziek.

ze ziek is.

ze ziek is.

Wat is hier mis?

Bijzinnen: Wat is er mis?
Welke cursist is het snelst te helpen?
Waar ga je het eerst aan werken?

Inversie: Wat is er mis?
Welke cursist is het snelst te helpen?
Waar ga je beginnen?

Basiszin: Wat is er mis?
Waar ga je beginnen?

Wat is hier mis?

Dan vader in de boot weg.
Meisje niet blij.
Zwaaien.
Dochter terug naar huis.
Elke week of elke dag komen.
Kijken.
Papa misschien terug.
Maar niet.
En dan zomer afgelopen.
Winter.
Vader niet terug.
Meisje altijd komen met
fiets.

Stap 0: zelf kijken wat
er aan de hand is.

- **Werkwoord ontbreekt.**
- **Onderwerp ontbreekt.**
- **Werkwoord congrueert niet.**

Wie doet wat?

Stap 1: wat is het onderwerp?

Meisje niet blij.

Zwaaien.

Dochter terug naar huis.

Elke week of elke dag komen.

Probeer het onderwerp in de zin te plaatsen.

Meisje niet blij.

Meisje zwaaien.

Dochter terug naar huis.

Dochter elke week of elke dag komen.

Wie doet wat?

Daar zijn
oefeningen
voor !

Stap 2: Verschillen leren horen en zien. .

Meisje niet blij.
Het meisje **is** niet blij.

Zwaaien.
Het meisje zwaait**.**

Dochter terug naar huis.
De dochter **gaat** terug naar huis.

Elke week of elke dag komen.
Het meisje **komt** elke week of elke dag.

Wie doet wat?

Stap 3: gericht op verbeteren.

Zwaaien.	Wie??	Het meisje zwaaien.
Elke dag komen.	Wie ??	Het meisje elke dag komen.

Hoe zie je dat **het meisje** en **zwaaien** bij elkaar horen?
Laat cursisten dat zelf ontdekken.

https://test.diglin.eu/applications/trefwoorden_v2/exercise.php?id=46

Zoek het werkwoord

De mannen vissen
vandaag.

De man tekent met
een potlood.

De vrouw drinkt
koffie.

De kinderen lezen in
een boek.

De man rent over de
weg.

Het meisje belt haar
moeder.

De jongens schaatsen
op het ijs.

De vrouw eet een
broodje.

De eenden zwemmen
in het water.

De meisjes fietsen
naar school.

Ze zit op de bank.

Het meisje huilt.

huilen

schaatsen

zitten

rennen

zwemmen

fietsen

drinken

lezen

vissen

bellen

eten

tekenen

<https://test.diglin.eu/applications/woordenslepe/ntekst/exercise.php?id=3>

Uit DigLin Plus Nederlands/Regels

Wie doet wat?

Stap 3: gericht op verbeteren.

Hoe zie je dat **het meisje** en **zwaaien** bij elkaar horen?
Laat cursisten dat zelf ontdekken.

Oefeningen:

(Uit DigLin Plus Nederlands/Regels)

https://test.diglin.eu/applications/trefwoorden_v2/exercise.php?id=61

?

Wat doe jij?

ik

wandelen

bos

Nauwkeurig luisteren is belangrijk voor de ontwikkeling van grammatica. En één keer oefenen is voor niemand genoeg.

Wie doet wat?

Stap 3: gericht op verbeteren

Oefeningen: **Maak hier echte zinnen van.**
Uit Somalië komen.
Twee jaar hier wonen.
In Amsterdam werken.
Naar familie bellen.

Stap 4: eenvoudige regel formuleren

persoon

werkwoord

rest

Controleren of de gemaakte zin klopt met de regel.

Of:

wie

doet

wat

Wie doet wat?

https://test.diglin.eu/applications/trefwoorden_v2/exercise.php?id=61

lezen

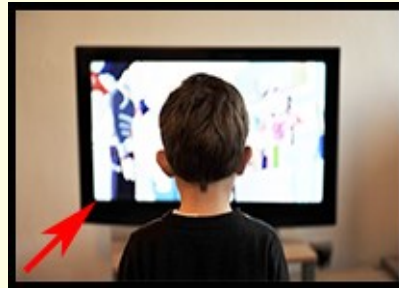

(Uit DigLin Plus Nederlands / Regels)

Wie doet wat?

Stap 5. laten beklijven en automatiseren

1.

1.

2.

2.

Samengevat

- Stap 0. Zelf het probleem analyseren.
- Stap 1. Voorkennis aanbrengen: wie doet wat (of wel: onderwerp en werkwoord).
- Stap 2. Verschillen leren horen en zien.
- Stap 3. Focus op verbetering.
- Stap 4. Samen basale regel opstellen.
- Stap 5. Beklijven en automatiseren;
focus ruimer nemen dan alleen de vorm van het werkwoord. In een zin plaatsen.

Vanaf stap 2 speelt **luisteren** een grote rol.

Aanpak

Algemeen:

- Succes creëren.
- Kleine, duidelijke doelen stellen.
- Je verwachting uitspreken dat dit gaat lukken.
- Met gesloten oefeningen en receptief beginnen.
- Langzame opbouw maken.

Op zaterdag ...

T4 gaan naar de stad.
ga naar de stad.
naar de stad gaan.

T5 naar de stad geweest.
naar de stad.
naar de stad gaan.

M1 naar de stad.
ik ga naar de stad.
ik uh ga naar de stad.

M2 **ga ik naar de stad.**
we gaan naar de stad.
gaan de stra //wij gaan
naar de stad.

0. probleem analyse
1. voorkennis checken
2. verschillen horen
3. verbetering
4. basale regel
5. beklijven

Op zaterdag ...

Stap 2: verschillen horen / zien

Op zaterdag	ik	ga	naar de stad.
Op zaterdag	ga	ik	naar de stad.
1	2	3	4

Stap 3 en 4: verbetering en basale regel:
werkwoord op de 2e plaats, dan de persoon.

Op zaterdag ...

Stap 5. beklijven en automatiseren

1. [om half zeven]

2. [om 8 uur]

3. [mijn broer]

1.

2.

3.

(Uit DigLin Plus Nederlands)

Laat de antwoorden in een tabel met 4 kolommen schrijven.

Bij ons	repareert	mijn broer	de fietsen
1.	2.	3.	4.

Omdat, dat, als ... (bijzin)

Waar is Sandra? Ik denk dat

T4 ziek.
 ziek. Griep denk ik.
 ziek is.

T7 Sandra uh nee //
 ik det dak uh ziek.
 Sandra ziek.
 Sandra erg ziek.

M1 jou ziek ja?
 Sandra is ziek.
 vandaag is ziek.

M2 dat ze is ziek.
 ze ziek is.
 ze ziek is.

0. probleem analyse
1. voorkennis checken
2. verschillen horen
3. verbetering
4. basale regel
5. beklijven

Omdat, dat, als ...

Stap 2: verschillen horen / zien

Ik denk dat ze is ziek

Ik denk dat ze ziek is.

Ik denk	dat	ze	is	ziek.
Ik denk	dat	ze	ziek	is. ←
1	2	3	4	5

Stap 3 en 4: verbetering en basale regel:
werkwoord aan het eind van de bijzin.

Omdat, dat, als ...

Stap 5. Beklijven en automatiseren

Vul in: en - want - maar - omdat - dat - als

- Naima wil niet ____ haar kinderen buiten spelen.
- Ali gaat niet sporten ____ hij pijn in zijn knie heeft.

- De fietsenmaker zegt ...
- Ik ga niet naar school ...
- Ik koop een rode jas ...

omdat ik rood mooi vind.
dat mijn band lek is.
als ik koorts heb.

Vul zo snel mogelijk aan: Ik blijf thuis omdat ...

Hoe komt dat?

- Grammaticale instructie bestaat vaak uit uitleg in combinatie met oefening.
- Geen interactie tussen het brein /taalleervermogen van de leerder en de aard van het grammaticale element.
- Ofwel: de informatie wordt niet echt verwerkt.

(VanPatten 2009)

De input -

Wat doet de T2-leerder ermee?

- Een leerder mist een deel van de input, omdat hij nog niet alle informatie in de input (bijv. een zin) kan verwerken. (VanPatten 2009)
- Een docent speelt daarop in door veel te herhalen, veel redundantie in zijn zinnen in te bouwen.
- redundantie → de leerder begrijpt wel de totale betekenis, maar niet goed de betekenis van het grammaticale element:
bijv. een werkwoordsuitgang, of een andere zinsvolgorde ontgaat hem.
(zie ook Welie 2013 in LES)

Verwerking van de input

Lee & VanPatten (1995) veronderstellen dat:

- De leerder primair gericht is op het ontdekken van betekenis: inhoud wordt verwerkt vóór vorm.

Zij **werken**

- Dus inhoudswoorden worden verwerkt vóór al het andere.

Eerder dan **werkwoordsuitgang** en **volgorde**.

- Dus inhoudswoorden worden verwerkt vóór functionele elementen (= morfologie).

zij **werkt** **werken eerder dan 3e pers. /t/**

- Dus functionele elementen met meer betekenis worden eerder verwerkt dan functionele met weinig betekenis.
 - Meervoud van **boeken** eerder dan van: zij **werken**
 - De uitgang van het adjectief (-e) is betekenisloos.

Wat is er voor nodig?

Een smalle context !

die geen ruimte laat om
de grammaticale informatie te
omzeilen.

Processing instruction

- Is een vorm van onderwijsinterventie waarbij leerders gedwongen worden de input correct - op een T2-manier - te analyseren.

Wat is er voor nodig?

- Gestructureerde input die gericht is op betekenis, maar die zo gestructureerd is dat er een correcte grammaticale verwerking afgedwongen wordt.

Ze wasse(n)
de auto.

Redundantie

- Twee boeken.
- Nu werkt/t zij in een boekwinkel.
- Toen werkte ze in een slagerij.
- Mijn kinderen fietsen altijd naar school.
- Zijn kinderen fietsten toen nog niet.

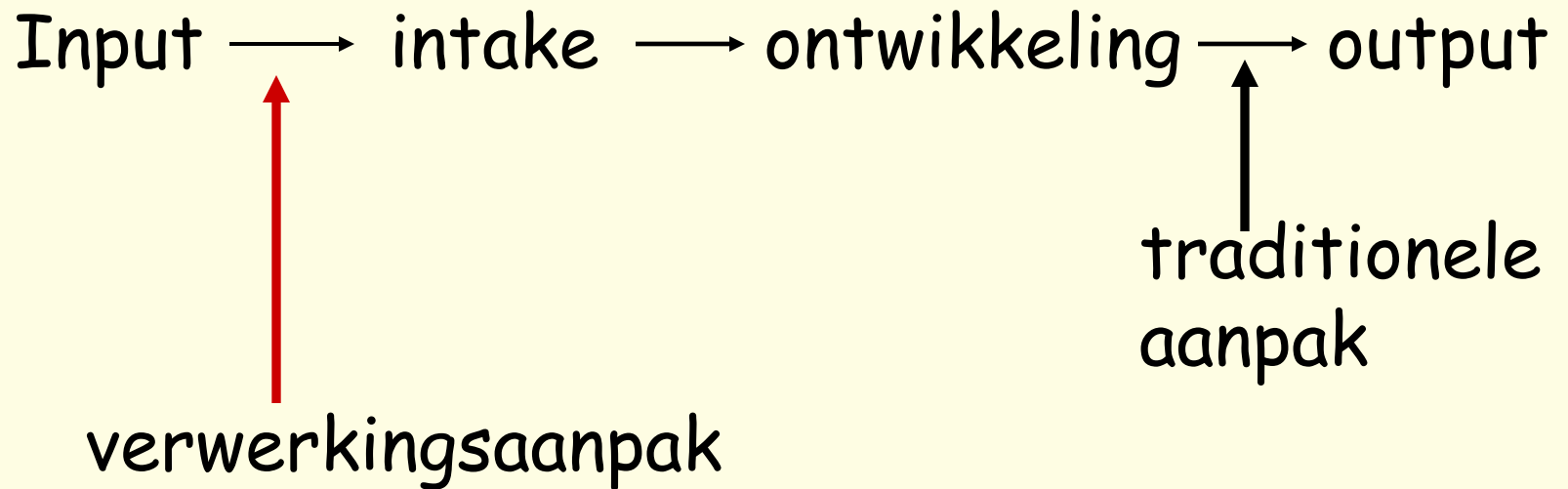
Opbouw van oefeningen

- Eerst door middel van **gestructureerde oefeningen** het grammaticale probleem identificeren, in een smalle context waarin de relevante inhoudswoorden ontbreken.

Luisteren

- Belangrijk is om in een communicatieve setting het grammaticale proces op gang te krijgen.
- Dat gebeurt binnen de receptieve vaardigheden, bij voorkeur bij **luisteren**.
- Dan is de stap naar productie ook kleiner.

Schematisch

Tot slot

De aanpak gericht op nauwkeurig technisch luisteren is de moeite waard, vooral bij

- Leerders met achterblijvende grammaticale ontwikkeling,
- Gefossiliseerde of krompratende leerders.

om het grammaticale ontwikkelingsproces weer op gang te krijgen,